

Tematiskt faktablad

TILLÄMPNINGSSOMRÅDET FÖR EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

Tillämpningsområdet för Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) definieras i artikel 51, som har följande lydelse:

”1. Bestämmelserna i [stadgan] riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, byråerna och medlemsstaterna ska därför respektera rättigheterna, iaktta principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt fördragen.

2. [Stadgan] innebär inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen.”

När det gäller unionens rättsakter har domstolen genomfört en kontroll mot bakgrund av de grundläggande rättigheterna i sin rättspraxis angående giltigheten av vissa sekundärrättsakter¹ och klargjort att rättsakter, såsom unionsrättsliga förordningar och direktiv, måste tolkas mot

¹ Se bland annat dom [av den 8 april 2014, Digital Rights Ireland m.fl. \(C-293/12 och C-594/12, EU:C:2014:238](#), punkt 69), [av den 15 februari 2016, N. \(C-601/15 PPU, EU:C:2016:84](#), punkt 82), [av den 21 december 2016, Associazione Italia Nostra Onlus \(C-444/15, EU:C:2016:978](#), punkterna 63 och 64), [av den 5 juli 2017, Fries \(C-190/16, EU:C:2017:513](#), punkt 80), [av den 29 maj 2018, Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen m.fl. \(C-426/16, EU:C:2018:335](#), punkterna 80 och 84), [av den 14 maj 2019, M m.fl. \(Återkallande av flyktingstatus\) \(C-391/16, C-77/17 och C-78/17, EU:C:2019:403](#), punkt 112), och [av den 16 juli 2020, Facebook Ireland och Schrems \(C-311/18, EU:C:2020:559](#), punkterna 149 och 199).

bakgrund av de grundläggande rättigheterna². Unionen kan inte heller ingå ett internationellt avtal som är oförenligt med dessa rättigheter.³

När det gäller medlemsstaterna har domstolen, i ett stort antal förhandsavgöranden, uttalat sig om begreppet "tillämpning av unionsrätten" och därvid bland annat tillhandahållit en förteckning över omständigheter som kan beaktas för att avgöra om en nationell lagstiftning omfattas av detta begrepp.

I. Tillämpning av stadgan på unionens institutioner, organ, kontor och byråer

[Domstolens dom av den 20 september 2016 \(stora avdelningen\) – Ledra Advertising mot kommissionen och ECB, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701](#)

Republiken Cypern, vars valuta är euron, hade begärt ekonomiskt bistånd från Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)⁴ till följd av de svårigheter som uppstod i början av 2012 för vissa banker som var etablerade i denna medlemsstat. Detta bistånd skulle lämnas inom ramen för ett makroekonomiskt anpassningsprogram som skulle fastställas i ett samförståndsavtal som förhandlades fram av Europeiska kommissionen på ESM:s vägnar. Ett sådant protokoll undertecknades den 26 april 2013 av Republiken Cypern och ESM.⁵ Sökandena i det nationella målet, som hade gjort insättningar i vissa banker som var etablerade i Cypern, väckte talan vid tribunalen och yrkade dels ogiltigförklaring av vissa punkter i protokollet, dels ersättning för den skada som de ansåg sig ha lidit. De ansåg att denna skada följde av att de omtvistade punkterna hade intagits i samförståndsavtalet och av att kommissionen hade åsidosatt sin skyldighet att säkerställa att samförståndsavtalet var i överensstämmelse med EU:s lagstiftning, och i synnerhet artikel 17.1 ("Rätt till egendom") i stadgan. Efter att tribunalen till viss del avisat talan och till viss del ogillat den överklagade sökandena tribunalens dom till domstolen.

När det gäller frågan huruvida stadgan var tillämplig i det målet påpekade domstolen att även om medlemsstaterna inte tillämpar unionsrätten inom ramen för fördraget om inrättande av Europeiska stabilitetsmekanismen, vilket innebär att stadgan inte riktar sig till dem i det hänseendet, riktar sig stadgan däremot till unionsinstitutionerna, även när de handlar utanför unionens rättsliga ramar.

² Se bland annat dom [av den 20 maj 2003, Österreichischer Rundfunk m.fl. \(C-465/00, C-138/01 och C-139/01, EU:C:2003:294](#), punkterna 68 och följande punkter), [av den 4 mars 2010, Chakroun \(C-578/08, EU:C:2010:117](#), punkt 44 och följande punkter), [av den 13 maj 2014, Google Spain och Google \(C-131/12, EU:C:2014:317](#), punkt 68 och följande punkter), [av den 11 september 2014, A \(C-112/13, EU:C:2014:2195](#), punkt 51 och följande punkter), [av den 6 oktober 2015, Orizzonte Salute \(C-61/14, EU:C:2015:655](#), punkt 49 och följande punkter), [av den 6 oktober 2015, Schrems \(C-362/14, EU:C:2015:650](#), punkt 38 och följande punkter), och [av den 21 december 2016, Tele2 Sverige och Watson m.fl. \(C-203/15 och C-698/15, EU:C:2016:970](#), punkt 91 och följande punkter).

³ Se yttrande 1/15 (PNR-avtalet mellan EU och Kanada), av den 26 juli 2017 (EU:C:2017:592).

⁴ Den 2 februari 2012 ingicks i Bryssel (Belgien) fördraget om inrättande av europeiska stabilitetsmekanismen mellan Konungariket Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Estland, Irland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Republiken Italien, Republiken Cypern, Storhertigdömet Luxemburg, Malta, Konungariket Nederländerna, Republiken Österrike, Republiken Portugal, Republiken Slovenien, Republiken Slovakien och Republiken Finland. Detta fördrag trädde i kraft den 27 september 2012.

⁵ Samförståndsavtalet av den 26 april 2013 om särskilda villkor för den ekonomiska politiken, som ingåtts mellan Republiken Cypern och Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) den 26 april 2013 (nedan kallat samförståndsavtalet av den 26 april 2013).

Domstolen tillade att kommissionen vid antagandet av ett samförståndsavtal, såsom avtalet av den 26 april 2013, är skyldig – enligt både artikel 17.1 FEU, som ger kommissionen allmänna befogenheter att övervaka tillämpningen av unionsrätten, och enligt artikel 13.3 och 13.4 i fördraget om inrättande av ESM, som föreskriver att kommissionen ska säkerställa att de samförståndsavtal som ingås av ESM är förenliga med unionsrätten – att säkerställa att ett sådant avtal är förenligt med de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan. Domstolen slog således fast att det i det aktuella fallet ålåg den att, vad gäller yrkandena om skadestånd, undersöka huruvida kommissionen har bidragit till en tillräckligt klar överträdelse av sökandenas rätt till egendom, i den mening som avses i artikel 17.1 i stadgan, vid antagandet av samförståndsavtalet av den 26 april 2013 (punkterna 67 och 68)⁶.

II. Tillämpningen av stadgan på medlemsstaterna: begreppet "tillämpning av unionsrätten"

1. Tillämpliga principer

[Dom av den 26 februari 2013 \(stora avdelningen\), Åkerberg Fransson \(C-617/10, EU:C:2013:105\)](#)

Parter i det nationella målet var åklagaren och Hans Åkerberg Fransson. Målet rörde ett åtal för grovt skattebrott. Enligt åtalet hade Hans Åkerberg Fransson lämnat oriktiga uppgifter i sina deklarerationer för inkomståren 2004 och 2005, vilket medfört fara för att intäkter i form av inkomstskatt och mervärdesskatt skulle undandras det allmänna. Han åtalades även för underlåtenhet att inge skattedeklarerationer avseende arbetsgivaravgifter för redovisningsperioderna oktober månad år 2004 och oktober månad år 2005, vilket medfört fara för att arbetsgivaravgifter skulle undandras det allmänna.

För de två åren i fråga ålades Hans Åkerberg Fransson flera påföljder (skattetillägg) av skattemyndigheten, nämligen avseende inkomster från hans ekonomiska verksamhet, avseende mervärdesskatt och avseende arbetsgivaravgifter. Dessa skattetillägg var förenade med en skyldighet att betala ränta och hade inte överklagats till förvaltningsdomstol. Besluten om påförande av skattetillägg grundades på samma oriktiga uppgiftslämnande som det som låg till grund för åklagarens gärningspåstående.

Den hänskjutande domstolen hyste tvivel angående frågan huruvida åtalet mot Hans Åkerberg Fransson skulle avisas på den grunden att han i ett annat förfarande hade straffats för samma brott, vilket skulle kunna anses strida mot förbudet mot dubbelbestraffning i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och i artikel 50 i stadgan. Den hänskjutande domstolen ställde således en fråga till EU-domstolen för att få klarhet i huruvida principen ne bis

6 Denna dom har presenterats i årsrapporten för 2016, s. 69.

in idem i artikel 50 i stadgan utgör hinder för att åtal för skattebrott väcks mot någon som redan påförts skattetillägg för samma oriktiga uppgiftslämnande i deklarationen.

Vid prövningen av huruvida domstolen var behörig erinrade den inledningsvis om att stadgans tillämpningsområde, med avseende på åtgärder som vidtas av medlemsstaterna, definieras i artikel 51.1 däri, enligt vilken bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. I detta hänseende påpekade domstolen att de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall. Domstolen påpekade att den därför inte kan pröva en nationell lagstiftning mot stadgan när lagstiftningen inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Om nämnda lagstiftning däremot omfattas av unionsrättens tillämpningsområde ska EU-domstolen, när den tagit emot en begäran om förhandsavgörande, lämna samtliga tolkningsfakta som är nödvändiga för att den nationella domstolen ska kunna avgöra lagstiftningens förenlighet med de grundläggande rättigheterna, vilka EU-domstolen ska säkerställa att de iakttas (punkterna 17–23)⁷.

Domstolen påpekade att de skattetillägg som påförts Hans Åkerberg Fransson och det åtal som väckts mot honom delvis avsåg hans underlåtenhet att uppfylla sin skyldighet att deklarerera mervärdesskatt. Domstolen slog fast att det följer av artikel 2, artikel 250.1 och artikel 273 i direktiv 2006/112⁸ och av artikel 4.3 FEU att varje medlemsstat är skyldig att vidta de lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder som krävs för att mervärdesskatt inom dess territorium ska kunna uppbäras i sin helhet, samt för att bekämpa skatteundandragande. Vidare slog domstolen fast att artikel 325 FEUF innebär en skyldighet för medlemsstaterna att bekämpa olaglig verksamhet som riktar sig mot EU:s ekonomiska intressen genom avskräckande och effektiva åtgärder. Domstolen angav därvid att Europeiska unionens egna medel enligt artikel 2.1 i beslut 2007/436⁹ bland annat omfattar inkomster från tillämpningen av en enhetlig procentsats på de harmoniserade beräkningsunderlagen för mervärdesskatt, fastställda enligt unionsrättsliga bestämmelser. Därav drog domstolen slutsatsen att sådana skattetillägg och ett sådant åtal för skattebrott – vilka Hans Åkerberg Fransson hade varit eller varit föremål för på grund av att oriktiga uppgifter avseende mervärdesskatt lämnats – utgör en tillämpning av artiklarna 2, 250.1 och 273 i direktiv 2006/112 samt av artikel 325 FEUF, och således av unionsrätten, i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan. Domstolen ansåg sig följaktligen vara behörig att besvara de frågor som ställts och att lämna samtliga tolkningsfakta som var nödvändiga för att den hänskjutande domstolen skulle kunna avgöra huruvida den nationella lagstiftningen var förenlig med principen *ne bis in idem* i artikel 50 i stadgan (punkterna 24–27 och 31).

[Dom av den 10 juli 2014, Julian Hernández m.fl. \(C-198/13, EU:C:2014:2055\)](#)

Begäran om förhandsavgörande ingavs i en tvist mellan, å ena sidan, sju arbetstagare och, å andra sidan, deras arbetsgivare, vilka var insolventa, och den spanska staten. Tvisten rörde betalning av utestående löner till dessa arbetstagare vars uppsägning ogiltigförklarats av nationell domstol.

⁷ Denna dom har presenterats i årsrapporten för 2013, s. 16.

⁸ Rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt (EUT L 347, 2006, s. 1).

⁹ Rådets beslut av den 7 juni 2007 om systemet för Europeiska gemenskapernas egna medel (EUT L 163, 2007, s. 17).

I enlighet med den spanska lagstiftning som var tillämplig i det nationella målet, kan arbetsgivaren begära ersättning från spanska staten för de löner som har förfallit till betalning under förfarandet för ogiltighetstalan och efter den 60:e arbetsdagen efter det att ansökan lämnades in. När arbetsgivaren inte har betalat dessa löner och är tillfälligt insolvent kan arbetstagarerna i fråga, genom subrogation grundad på lag, kräva direkt betalning från staten av dessa löner.

Den hänskjutande domstolen frågade om denna lagstiftning omfattades av tillämpningsområdet för direktiv 2008/94/EG¹⁰ och om artikel 20 ("Likhet inför lagen") i stadgan utgjorde hinder för nämnda lagstiftning i den mån den är tillämplig endast i fall av uppsägning utan saklig grund, utom i fall av ogiltiga uppsägningar.

Domstolen påpekade inledningsvis, såsom framgår av förklaringarna avseende artikel 51 i stadgan, vilka vederbörligen ska beaktas enligt artikel 52.7 i stadgan, att begreppet "tillämpning" i artikel 51 bekräftar den praxis från domstolen som utarbetats före ikraftträdandet av stadgan, enligt vilken skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning endast åligger medlemsstaterna när de agerar inom unionsrättens tillämpningsområde. Domstolen angav dessutom att den redan hade slagit fast att unionens grundläggande rättigheter inte var tillämpliga i en situation där unionsbestämmelserna på det berörda området inte ålade medlemsstaterna någon specifik skyldighet med avseende på nämnda situation. Vidare angav domstolen att den omständigheten att en nationell åtgärd vidtas på ett område där Europeiska unionen har behörighet inte ensam kan medföra att åtgärden ska anses omfattas av unionsrättens tillämpningsområde och därför leda till att stadgan blir tillämplig. Domstolen påpekade vidare att det för att det ska kunna fastställas om en nationell åtgärd innebär en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, måste det enligt domstolens fasta praxis fastställas, bland annat, huruvida den nationella lagstiftningen i fråga syftar till att genomföra en unionsrättslig bestämmelse, vilket slags lagstiftning det rör sig om och huruvida den eftersträvar andra mål än dem som omfattas av unionsrätten – även om lagstiftningen kan påverka unionsrätten indirekt – samt huruvida det finns några specifika unionsrättsliga bestämmelser på området eller några sådana bestämmelser som kan påverka detta (punkterna 33 och 35-37).

I förevarande fall undersökte domstolen bland annat kriteriet att den nationella åtgärden i fråga ska eftersträva ett mål som omfattas av direktivet i fråga. I detta hänseende påpekade domstolen att det framgår av de nyss beskrivna särdragen i den lagstiftning som var i fråga i det nationella målet att denna hade ett annat syfte än att säkra minimiskyddet för arbetstagarerna vid arbetsgivarens insolvens, som ju är syftet med direktiv 2008/94/EG, nämligen att säkerställa att spanska staten utger ersättning för de negativa konsekvenserna av att ett domstolsförfarande pågår i mer än 60 arbetsdagar. Dessutom konstaterade domstolen att enbart det faktum att den lagstiftning som var i fråga i det nationella målet avsåg ett område inom vilket unionen är behörig enligt artikel 153.2 FEUF inte kan leda till att stadgan blir tillämplig. Av dessa omständigheter drog domstolen slutsatsen att den nationella lagstiftningen i fråga inte kunde betraktas som en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagarerna vid arbetsgivarens insolvens (EUT L 283, 2008, s. 36).

och att den således inte kunde bedömas mot bakgrund av de garantier som ges i stadgan och särskilt i artikel 20 (punkterna 38–41, 46, 48 och 49 samt domslutet).¹¹

2. Kriterier för att bedöma huruvida det föreligger en nationell åtgärd som innebär "tillämpning av unionsrätten"

2.1. EU-rätten ålägger medlemsstaterna en eller flera särskilda skyldigheter när situationen i fråga omfattas av en särskild EU-lagstiftning

2.1.1. Exempel på rättspraxis

[Dom av den 6 mars 2014, Siragusa \(C-206/13, EU:C:2014:126\)](#)

Sökanden, som ägde en fastighet i en zon som var föremål för åtgärder för bevarande av landskapet, hade, utan föregående tillstånd, utfört arbeten som ökade volymen av egendomen. Eftersom denna kategori av arbete inte kan vara föremål för retroaktiv rättelse, hade Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo (direktoratet för kultur- och miljöarvet i Palermo, Italien) antagit ett beslut om återställande av platsen i sitt tidigare skick, vilket innebar avveckling av alla otillåtna konstruktioner.

En talan väcktes mot detta beslut vid den hänskjutande domstolen, som frågade sig bland annat huruvida den aktuella nationella lagstiftningen, i den mån som den på grundval av en presumtion utesluter en kategori av arbeten från varje översyn av dess förenlighet med skyddet av landskapet genom att bestraffa dem genom rivning, inte utgör ett omotiverat och oproportionerligt ingrepp i rätten till egendom som garanteras genom artikel 17 i stadgan.

Vad gäller EU-domstolens behörighet att svara på tolkningsfrågan påpekade den att begreppet "tillämpning av unionsrätten", i den mening som avses i artikel 51 i stadgan, innebär att det måste föreligga en anknytning av en viss grad, vilken överskrider närhet till de ämnesområden som avses eller den indirekta inverkan som ett ämnesområde har på ett annat. Domstolen tillade att den vid fastställandet av huruvida en nationell lagstiftning innebär en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51 i stadgan, ska fastställa, bland annat, huruvida den nationella lagstiftningen i fråga syftar till att genomföra en unionsrättslig bestämmelse, vilket slags lagstiftning det rör sig om och huruvida den eftersträvar andra mål än dem som omfattas av unionsrätten – även om lagstiftningen kan påverka unionsrätten indirekt – samt huruvida det finns några specifika unionsrättsliga bestämmelser på området eller några sådana bestämmelser som kan påverka detta (punkterna 24 och 25).

I det aktuella fallet tillämpade domstolen flera av de kriterier som den sålunda hade fastställt och gjorde bedömningen att den saknade behörighet. Domstolen konstaterade att de bestämmelser i unionsrätten som anförts av den hänskjutande domstolen inte medförde någon skyldighet för medlemsstaterna med avseende på den situation som var aktuell i det nationella målet. Domstolen påpekade dessutom att syftet med bestämmelserna i EU-rätten och de

¹¹ Denna dom har presenterats i årsrapporten för 2014, s. 14.

nationella bestämmelserna i fråga inte är desamma. Slutligen påpekade domstolen att bestämmelserna i den aktuella nationella lagstiftningen inte utgör ett genomförande av unionsrätten och att domstolen därför inte var behörig att besvara den tolkningsfråga som Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (regionala förvaltningsdomstolen för Sicilien, Italien) hade ställt (punkterna 26–33 samt domslutet).

[Dom av den 21 december 2011 \(stora avdelningen\), N. S. m.fl. \(C-411/10 och C-493/10, EU:C:2011:865\)](#)

Målet vid den nationella domstolen rörde flera tredjelandsmedborgare som hade ansökt om asyl i Förenade kungariket eller Irland och tidigare hade rest genom Grekland. De motsatte sig att överföras till Grekland, vilket var den medlemsstat som normalt var ansvarig för att pröva deras asylansökningar enligt förordning nr 343/2003¹² (nedan kallad Dublin II-förordningen). De gjorde nämligen gällande att en sådan överföring skulle åsidosätta deras grundläggande rättigheter eller att de förfaranden och villkor som gäller för asylsökande i Grekland är olämpliga och att den medlemsstat i vilken de befinner sig därför är skyldig att använda sig av den möjlighet som erbjuds i artikel 3.2 i förordning nr 343/2003 att godta ansvaret för att pröva och fatta beslut om deras asylansökningar.

I målet uppkom bland annat två frågor om stadgans tillämpningsområde.

För det första skulle domstolen uttala sig om huruvida ett beslut som en medlemsstat fattat med stöd av artikel 3.2 i Dublin II-förordningen om att pröva eller inte pröva en asylansökan som medlemsstaten inte har ansvaret för enligt kriterierna i kapitel III i förordningen omfattas av unionsrättens tillämpningsområde såvitt avser artikel 6 FEU och/eller artikel 51 i stadgan. I detta hänseende påpekade domstolen att artikel 3.2 i Dublin II-förordningen ger medlemsstaterna ett utrymme för skönsmässig bedömning som ingår i det gemensamma europeiska asylsystem som föreskrivs i EUF-fördraget och som unionslagstiftaren har utarbetat. Denna skönsmässiga bedömning ska göras med iakttagande av övriga bestämmelser i förordningen. En medlemsstat som beslutar att själv pröva en asylansökan blir dessutom ansvarig medlemsstat i den mening som avses i Dublin II-förordningen, och den ska i förekommande fall underrätta den eller de medlemsstater som berörs av asylansökan. En medlemsstat som använder detta utrymme för skönsmässig bedömning enligt artikel 3.2 i Dublin II-förordningen ska således anses tillämpa unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan (punkterna 55 och 65–69 samt punkt 1 i domslutet).

I den mån vissa av tolkningsfrågorna ställts beträffande Förenade kungarikets skyldigheter avseende det skydd som ges en person som Dublin II-förordningen tillämpas på, uppkommer, för det andra, frågan huruvida beaktandet av protokoll nr 30 om Republiken Polens och Förenade kungarikets tillämpning av stadgan hade någon betydelse för svaren på frågorna. Domstolen besvarade frågan nekande. För att komma till denna slutsats påpekade domstolen att det följer av artikel 1 i protokollet att protokollet inte påverkar stadgans tillämplighet i Förenade kungariket eller Polen, vilket stöds av tredje och sjätte skälen i protokollet. Domstolen

¹² Rådets förordning (EG) nr 343/2003 av den 18 februari 2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat (EGT L 50, 2003, s. 1).

slog fast att artikel 1.1 i protokoll nr 30¹³ under dessa omständigheter utgör en förklaring av artikel 51 i stadgan och har inte som syfte att vare sig befria Polen och Förenade kungariket från skyldigheten att respektera bestämmelserna i stadgan, eller att förhindra att en domstol i en av dessa medlemsstater kontrollerar att bestämmelserna efterlevs (punkterna 116, 119, 120, 122 samt punkt 4 i domslutet).¹⁴

[Dom av den 19 november 2019 \(stora avdelningen\), A.K. m.fl. \(Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen\) \(C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982\)](#)

I de nationella målen anförde tre polska domare, vid Högsta förvaltningsdomstolen och Högsta domstolen, klagomål mot att de förtidspensionerats, vilket beslutats i enlighet med ny nationell lagstiftning. Till stöd för sitt överklagande till avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen, Polen) gjorde de bland annat gällande att förtidspensioneringen stred mot artikel 19.1 andra stycket FEU, artikel 47 i stadgan och direktiv 2000/78.¹⁵ Även om klagandena, till följd av en ändring av nämnda lagstiftning, bibehölls eller återinsattes i tjänst, ansåg sig den hänskjutande domstolen fortfarande stå inför ett processuellt problem. Även om den aktuella typen av tvist normalt omfattas av behörigheten för avdelningen för disciplinära mål, som nyligen inrättats vid Högsta domstolen, frågar sig den hänskjutande domstolen om den, på grund av tvivel om detta organs oberoende, var tvungen att åsidosätta de nationella bestämmelserna om domstolars behörighet och, i förekommande fall, själv ta ställning till saken i dessa mål.

I detta sammanhang har den hänskjutande domstolen bland annat frågat EU-domstolen huruvida artikel 2 och artikel 19.1 andra stycket FEU samt artikel 47 i stadgan ska tolkas så, att en avdelning vid en högsta domstolsinstans i en medlemsstat, såsom den berörda avdelningen för disciplinära mål, uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet enligt dessa unionsrättsliga bestämmelser, med hänsyn till de villkor som gällde för dess inrättande och för utnämningen av dess ledamöter.

Innan EU-domstolen besvarade denna fråga i sak uttalade den sig om sin behörighet och prövade huruvida de nationella bestämmelser som är aktuella i det nationella målet innebar en tillämpning av unionsrätten och således omfattades av stadgans tillämpningsområde.

Vad gäller frågan om stadgans tillämpningsområde underströk domstolen att klagandena i förevarande fall gjorde gällande att det förbud mot diskriminering på grund av ålder som föreskrivs i direktiv 2000/78 hade åsidosatts. I artikel 9 i detta direktiv bekräftas rätten till ett effektivt rättsmedel. Domstolen drog härav slutsatsen att dessa mål rörde situationer som regleras av unionsrätten. Den fråga som uppkom avsåg nämligen huruvida den nationella instans som normalt är behörig att pröva en tvist i vilken en enskild gör gällande en rättighet

¹³ Protokoll (nr 30) om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EUT C 83, 2010, s. 313) (nedan kallat protokoll nr 30).

¹⁴ Denna dom har presenterats i årsrapporten för 2011, s. 61.

¹⁵ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2000, s. 16).

som han eller hon har enligt unionsrätten uppfyller de krav som följer av rätten till ett effektivt rättsmedel, såsom den garanteras i artikel 47 i stadgan och artikel 9.1 i direktiv 2000/78.

Vad vidare gäller tillämpningsområdet för artikel 19.1 andra stycket FEU har domstolen erinrat om att denna bestämmelse syftar till att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom "de områden som omfattas av unionsrätten", oberoende av i vilken situation medlemsstaterna tillämpar unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan.

Slutligen tillade domstolen att protokoll (nr 30) om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av stadgan inte heller påverkar stadgans tillämplighet i Polen och inte syftar till att befria Polen från skyldigheten att iakta bestämmelserna i stadgan (punkterna 78–85 och 100).

[Dom av den 19 november 2019 \(stora avdelningen\), TSN och AKT \(C-609/17 och C-610/17, EU:C:2019:981\)](#)

De arbetstagare som var aktuella i dessa mål hade enligt det kollektivavtal som var tillämpligt på deras bransch rätt till en årlig betald semester som översteg den minimiperiod på fyra veckor som föreskrivs i artikel 7.1 i direktiv 2003/88,¹⁶ nämligen sju veckor (mål TSN, C-609/17) och fem veckor (mål AKT, C-610/17). Eftersom dessa arbetstagare var arbetsoförmögna på grund av sjukdom under en period av årlig betald semester, hade de begärt att deras respektive arbetsgivare skulle överföra den del av den årliga semestern som de inte hade haft rätt till. Arbetsgivarna hade emellertid avslagit dessa ansökningar i den del de avsåg den del av rätten till årlig betald semester som översteg den minimiperiod på fyra veckor som föreskrivs i direktiv 2003/88.

I dessa mål ställde Arbetsdomstolen (Finland) bland annat frågan huruvida artikel 31.2 i stadgan ("Rättvisa arbetsförhållanden") i stadgan om rätten till årlig betald semester utgjorde hinder för nationella bestämmelser och kollektivavtal som föreskriver årlig betald semester som överstiger den minimiperiod på fyra veckor som föreskrivs i direktiv 2003/88 men föreskriver att dessa semesterdagar inte får föras över på grund av sjukdom.

Domstolen uttalade sig om huruvida sådana bestämmelser omfattas av stadgans tillämpningsområde och erinrade inledningsvis om att bestämmelserna i stadgan, vad gäller åtgärder som vidtas av medlemsstaterna, riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Domstolen angav därefter att enbart den omständigheten att interna åtgärder omfattas av ett område där unionen har befogenheter inte kan medföra att de omfattas av unionsrättens tillämpningsområde och medföra att stadgan blir tillämplig.

Domstolen underströk att direktiv 2003/88, som antogs med stöd av artikel 137.2 EG, nu artikel 153.2 FEUF, endast innehåller minimikrav på säkerhet och hälsa vid förläggningen av arbetstiden. Enligt artikel 153.4 FEUF utgör sådana minimikrav inte hinder för någon medlemsstat att bibehålla eller införa mera långtgående skyddsåtgärder som är förenliga med fördragen. Enligt domstolen står det således medlemsstaterna fritt att, vid utövandet av sin

¹⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG av den 4 november 2003 om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik (EGT L 2003, 7.12.1998, s. 9).

behörighet på det socialpolitiska området, anta sådana bestämmelser som är strängare än dem som unionslagstiftaren har antagit, i den mån de inte äventyrar enhetligheten i dessa unionsbestämmelser.

Domstolen slog således fast att när medlemsstaterna beviljar eller tillåter arbetsmarknadens parter att bevilja rätt till årlig betald semester som överstiger den minimiperiod på fyra veckor som föreskrivs i direktiv 2003/88, omfattas sådana rättigheter, eller villkoren för en eventuell överföring av semestern vid sjukdom under semestern, av medlemsstaternas utövande av sin behörighet, utan att regleras i detta direktiv. När unionsbestämmelserna inom det berörda området inte reglerar en viss aspekt eller ålägger medlemsstaterna någon specifik skyldighet med avseende på en viss situation, kan den nationella lagstiftning som en medlemsstat inför vad gäller denna aspekt vidare inte anses omfattas av tillämpningsområdet för stadgan. Domstolen drog följaktligen slutsatsen att en medlemsstat inte genomför direktivet, i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, genom att anta sådana bestämmelser eller genom att tillåta förhandlingar om sådana kollektivavtal som de som är aktuella i de nationella målen, vilket innebär att stadgan, i synnerhet artikel 31.2, inte är tillämplig (punkterna 42–55).

[Dom av den 1 december 2016, Daouidi \(C-395/15, EU:C:2016:917\)](#)

I detta mål ifrågasatte sökanden uppsägningen av honom. Trots att sökanden befann sig i en situation av tillfällig arbetsförmåga på obestämd tid till följd av en arbetsplatsolycka, blev han nämligen uppsagd av disciplinära skäl. Han väckte talan vid Juzgado de lo Social nº 33 de Barcelona (arbetsdomstol nr 33 i Barcelona) med det huvudsakliga syftet att få fastställt att uppsägningen var ogiltig.

Den hänskjutande domstolen angav att det fanns tillräckliga omständigheter för att anse att det verkliga skälet till uppsägningen var sökandens oförmåga att arbeta till följd av en arbetsplatsolycka som han drabbats av. Den hänskjutande domstolen ställde därför frågan huruvida en sådan uppsägning strider mot unionsrätten då den utgör ett åsidosättande av icke-diskrimineringsprincipen, rätten till skydd mot uppsägningar utan saklig grund, rätten till rättvisa arbetsförhållanden, rätten till tillgång till sociala trygghetsförmåner och rätten till skydd för hälsan, vilka erkänns i artikel 21.1, artiklarna 30 och 31, artikel 34.1 respektive artikel 35 i stadgan.

EU-domstolen erinrade om att det av fast rättspraxis framgår att när en rättslig situation inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde saknar domstolen behörighet att pröva situationen, och de bestämmelser i stadgan som eventuellt åberopas kan inte i sig grunda någon sådan behörighet. Domstolen konstaterade härvid att det i det skede av handläggningen som det nationella målet befann sig i inte hade fastställts att den aktuella situationen omfattades av tillämpningsområdet för någon annan unionsrättslig bestämmelse än dem som återfinns i stadgan. Vad särskilt beträffar direktiv 2000/78¹⁷ slog domstolen fast att det förhållandet att en person är tillfälligt arbetsförmögen, i den mening som avses i nationell rätt, på obestämd tid till följd av en arbetsplatsolycka, inte i sig medför att den begränsning som

17 Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EUT L 303 av den 2.12.2000, s. 16).

personen lider av kan anses "varaktig" i den mening som avses med begreppet "funktionshinder" i detta direktiv. I detta fall ansåg domstolen att den inte var behörig att besvara den ställda frågan (punkterna 63, 64, 65 och 68).

Dom av den 16 maj 2017 (stora avdelningen), Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373)

Begäran om förhandsavgörande framställdes i ett mål mellan Berlioz Investment Fund och directeur de l'administration des contributions directes (direktören vid myndigheten för direkt beskattning i Luxemburg). Målet gällde en straffavgift som skattemyndigheten hade påfört Berlioz på grund av bolagets vägran att besvara en begäran om upplysningar inom ramen för ett utbyte av upplysningar med den franska skattemyndigheten. Sökanden hade nämligen endast delvis besvarat denna begäran om upplysningar, med hänvisning till att vissa av de begärda upplysningarna inte var relevanta, i den mening som avses i direktiv 2011/16¹⁸, för att bedöma huruvida utdelning från sökandens franska dotterbolag borde vara föremål för källskatt, vilket var föremål för de kontroller som utfördes av den franska skattemyndigheten. Till följd av detta partiella svar påförde direktören vid myndigheten för direkt beskattning bolaget en straffavgift på grundval av luxemburgsk lag.

Sökanden väckte talan vid Tribunal administratif (Förvaltningsdomstolen, Luxemburg) med yrkande om att denna skulle kontrollera om beslutet att anmoda sökanden att tillhandahålla de begärda upplysningarna var välgrundat. Den domstolen biföll delvis talan om ändring av beslutet och satte ned straffavgiften, men ogillade talan i övrigt med angivande av att det saknades anledning att pröva andrahandsyrkandet om ogiltigförklaring. Sökanden överklagade domen till Cour administrative (Högsta förvaltningsdomstolen, Luxemburg) och gjorde gällande att den omständigheten att tribunal administratif (Förvaltningsdomstolen), på grundval av luxemburgsk lag, underlät att pröva huruvida beslutet om föreläggande var välgrundat, stred mot bolagets rätt till ett effektivt rättsmedel som säkerställs i artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen).

Den hänskjutande domstolen ansåg att det kunde vara nödvändigt att beakta artikel 47 i stadgan, vilken är en bestämmelse som återspeglar den rätt som föreskrivs i artikel 6.1 i Europakonventionen. Den hänskjutande domstolen ställde därför bland annat en fråga för att få klarhet i huruvida en medlemsstat ska anses tillämpa unionsrätten, i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, när medlemsstaten i sin lagstiftning föreskriver böter för ett rättssubjekt som vägrar att lämna upplysningar inom ramen för ett utbyte av upplysningar mellan skattemyndigheter som grundas på bland annat bestämmelserna i direktiv 2011/16.

Det skulle således avgöras om en nationell bestämmelse som föreskriver en dylik sanktion kan anses innebära tillämpning av unionsrätten. Domstolen påpekade härvidlag att direktiv 2011/16 föreskriver vissa skyldigheter för medlemsstaterna. I synnerhet föreskriver artikel 5 i direktivet att den anmodade myndigheten ska lämna vissa upplysningar till den begärande myndigheten.

¹⁸ Rådets direktiv 2011/16/EU av den 15 februari 2011 om administrativt samarbete i fråga om beskattning och om upphävande av direktiv 77/799/EEG (EUT L 64, 2011, s.1).

Domstolen påpekade vidare att det i artikel 18 i direktiv 2011/16, som har rubriken "Skyldigheter", föreskrivs att den anmodade medlemsstaten ska använda de medel som den förfogar över för att inhämta de begärda upplysningarna. Vidare ska medlemsstaterna enligt artikel 22.1 c i direktiv 2011/16 vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att de arrangemang för administrativt samarbete som föreskrivs i detta direktiv fungerar på ett smidigt sätt. Domstolen påpekade sålunda att utöver hänvisningen till de medel som medlemsstaten förfogar över enligt nationell rätt för att inhämta upplysningar föreskriver således direktiv 2011/16 en skyldighet för medlemsstaterna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att inhämta de begärda upplysningarna för att medlemsstaterna härigenom ska iaktta sina skyldigheter i fråga om utbyte av upplysningar. Domstolen slog i detta hänseende fast att det förhållandet att direktiv 2011/16 inte uttryckligen föreskriver att sanktionsåtgärder ska tillämpas inte hindrar att sådana åtgärder utgör tillämpning av direktivet och följaktligen omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Artikel 51.1 i stadgan ska således tolkas så, att en medlemsstat ska anses tillämpa unionsrätten i den mening som avses i denna bestämmelse, med följd att stadgan är tillämplig, när medlemsstaten i sin lagstiftning föreskriver böter för ett rättssubjekt som inte lämnar upplysningar inom ramen för ett utbyte av upplysningar mellan skattemyndigheter som grundas på bland annat bestämmelserna i direktiv 2011/16 (punkterna 32–42 samt punkt 1 i domslutet).

[Dom av den 13 juni 2017 \(stora avdelningen\), Florescu m.fl. \(C-258/14, EU:C:2017:448\)](#)

I detta fall var sökandena i det nationella målet rumänska domare som parallellt utövade verksamhet som universitetslärare. Efter mer än trettio års tjänstgöring som domare gjorde de gällande sina pensionsrättigheter som de enligt den nationella lagstiftning som då var i kraft hade kunnat kombinera med inkomster från undervisningsverksamheten. Med anledning av en ekonomisk kris hade emellertid en ny lag om förbud mot sådan kumulering senare antagits och förklarats förenlig med konstitutionen av Curtea Constituțională (Författningsdomstolen, Rumänien). Sökandena väckte talan mot beslutet att skjuta upp deras pensionsrättigheter och gjorde gällande att den nya lagstiftningen var oförenlig med unionsrätten, i synnerhet bestämmelserna i EU-fördraget och i stadgan. Eftersom talan ogillades i första och andra instans, överklagade sökandena till den hänskjutande domstolen. Mot denna bakgrund ställde den hänskjutande domstolen bland annat en fråga till EU-domstolen om huruvida artikel 6 FEU och artikel 17 ("Rätt till egendom") i stadgan utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning enligt vilken det är förbjudet att kumulera nettopension med inkomst av verksamhet vid offentliga institutioner om pensionen överstiger den genomsnittliga nationella bruttolön som legat till grund för upprättandet av statens socialförsäkringsbudget.

Före besvarandet av den nationella domstolens fråga i sak undersökte EU-domstolen först huruvida en sådan nationell lagstiftning kunde anses innebära en tillämpning av unionsrätten, för att fastställa huruvida stadgan verkligen var tillämplig i det nationella målet.

Domstolen påpekade i detta avseende att såsom den hänskjutande domstolen angett antogs den omtvistade lagen för att göra det möjligt för Rumänien att uppfylla sina åtaganden gentemot unionen avseende ett ekonomiskt program som ger medlemsstaten möjlighet att komma i åtnjutande av ekonomiskt stöd till medlemsstaters betalningsbalans och som resulterade i ett

samförståndsavtal¹⁹. Bland de villkor som fastställts i samförståndsavtalet återfinns krav på att minska lönemassan i den offentliga sektorn och på att nyckelparametrarna i pensionssystemet ska reformeras för att de offentliga finanserna ska förbättras på lång sikt. Domstolen konstaterade följaktligen att det aktuella kumuleringsförbudet – vilket samtidigt eftersträvar båda de mål som nämnts ovan – syftar till att genomföra de åtaganden som Rumäniens gjort i samförståndsavtalet vilket utgör en del av unionsrätten. Avtalet har nämligen sin rättsliga grund i artikel 143 FEUF som ger unionen behörighet att bevilja ömsesidigt bistånd till en medlemsstat som inte har euro som sin valuta och som har svårigheter eller allvarligt hotas av svårigheter beträffande sin betalningsbalans (punkterna 31, 45 och 47).

Samförståndsavtalet lämnar förvisso Rumänien utrymme att skönmässigt besluta vilka åtgärder som är mest lämpade för att iakttä nämnda åtaganden. När en medlemsstat vidtar åtgärder med stöd av sitt utrymme för skönmässigt beslutande enligt en unionsrättsakt ska nämnda medlemsstat emellertid anses tillämpa unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan. Vidare är de mål som fastställs i artikel 3.5 i beslut 2009/459²⁰ och i samförståndsavtalet tillräckligt detaljerade och precisa för att det kumuleringsförbud som följer av den nationella lagen ska kunna anses syfta till att tillämpa avtalet och beslutet och följaktligen unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan. Stadgan är därför tillämplig i det nationella målet (punkt 48).

[Dom av den 7 november 2019, UNESA m.fl. \(C-80/18–C-83/18, EU:C:2019:934\)](#)

Tvisterna vid den nationella domstolen rörde lagenligheten av flera spanska skatter på kärnenergi som ifrågasatts av företag som producerar kärnenergi. Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien), vid vilken dessa mål anhängiggjorts, frågade EU-domstolen huruvida den lagstiftning som reglerar dessa skatter är förenlig med unionsrätten. Den hänskjutande domstolen ville särskilt få klarhet i huruvida principen "förorenaren betalar", som avses i artikel 191.2 FEUF, artikel 20 ("Likhet inför lagen") och artikel 21 ("Icke-diskriminering") i stadgan samt direktiven 2005/89²¹ och 2009/79²² hade iakttagits i den aktuella lagstiftningen, eftersom de företag som producerar kärnenergi stod för en särskilt stor del av de berörda skatterna i förhållande till övriga företag inom elsektorn.

Vad gäller frågan huruvida den aktuella nationella lagstiftningen är förenlig med artikel 191.2 FEUF och direktiv 2005/89, slog domstolen för det första fast att principen att förorenaren ska betala, såsom den föreskrivs i artikel 191.2 FEUF, inte var tillämplig på situationen i det nationella målet, eftersom denna bestämmelse inte genomfördes vare sig genom direktiv 2009/72 eller genom direktiv 2005/89. Vad för det andra gäller tillämpligheten av direktiv 2005/89 påpekade domstolen att begäran om förhandsavgörande inte innehöll samtliga uppgifter i artikel 94 c i domstolens rättegångsregler och att denna brist på information gjorde att det inte var möjligt för domstolen att uttala sig om huruvida artiklarna 20 och 21 i stadgan var tillämpliga. I detta hänseende erinrade domstolen om att artikel 51.1 i stadgan bekräftar domstolens fasta praxis

¹⁹ Samförståndsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och Rumänien, Bukarest och Bryssel den 23 juni 2009.

Rådets beslut 2009/459/EG av den 6 maj 2009 om medelfristigt ekonomiskt gemenskapsstöd till Rumänien (EUT L 150, 13.6.2009, s. 8).

²¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG av den 18 januari 2006 om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar (EUT L 2006, 33, s. 22).

²² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 2009, 211, s. 55).

enligt vilken de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall. Om en rättslig situation inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde saknar EU-domstolen behörighet att pröva situationen, och de bestämmelser i stadgan som åberopas kan inte i sig grunda någon sådan behörighet. I förevarande fall skulle artiklarna 20 och 21 i stadgan endast ha varit tillämpliga om artikel 191.2 FEUF eller direktiv 2005/89 hade varit tillämpliga. Eftersom det inte föreföll som om dessa bestämmelser kunde tillämpas i de nationella målen, avisade domstolen frågan om tolkningen av artiklarna 20 och 21 i stadgan jämförda med dessa bestämmelser (punkterna 30 och 35–40).

Vad därefter gäller tillämpligheten av direktiv 2009/72 erinrade domstolen om att icke-diskrimineringsprincipen i artikel 3.1 i direktivet endast är bindande för medlemsstaterna när den aktuella nationella situationen omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Domstolen fann att med anledning av att direktiv 2009/72 inte utgjorde en åtgärd som syftade till att tillnärma medlemsstaternas skattebestämmelser, var icke-diskrimineringsprincipen i artikel 3.1 i direktivet inte tillämplig på den ifrågasatta lagstiftningen, eftersom de aktuella situationerna var rent interna och de berörda skatterna var skatteåtgärder. Domstolen slog således fast att Konungariket Spanien inte kan anses ha tillämpat unionsrätten genom att anta denna lagstiftning, eftersom beslutet om hänskjutande inte anger några andra bestämmelser i unionsrätten som den nationella lagstiftningen genomför. Domstolen fann följaktligen att den inte var behörig att besvara de frågor som avser detta direktiv vad gäller tolkningen av artiklarna 20 och 21 i stadgan (punkterna 47, 48, 51 och 53).

[Beslut av den 7 september 2017, Demarchi Gino \(C-177/17 och C-178/17, EU:C:2017:656\)](#)

Respektive begäran om förhandsavgörande hade framställts i mål mellan, å ena sidan, borgenärer som hade deltagit i två olika konkursförfaranden och, å andra sidan, Ministero della Giustizia (justitieministeriet, Italien), avseende betalning av belopp som den sistnämnda parten var skyldig att betala som skälig ersättning på grund av oskäligt långa domstolsförfaranden. Eftersom dessa förfaranden hade tagit alltför lång tid, hade dessa borgenärer väckt talan vid Corte d'appello di Torino (Appellationsdomstolen i Turin, Italien) om ersättning i enlighet med italiensk lagstiftning för den skada de lidit. Nämnda domstol biföll yrkandena. Sökandena väckte sedan talan vid den hänskjutande domstolen och yrkade verkställighet av de skyldigheter som de lagakraftvunna avgörandena hade ålagt myndigheten i fråga. Sökandena hade emellertid inte uppfyllt de krav som föreskrivs i italiensk lag, avseende komplicerade administrativa formaliteter, vilket innebar att den nationella domstolen var tvungen att avvisa talan.

Den hänskjutande domstolen var osäker på huruvida bestämmelsen i italiensk lag angående dessa formaliteter var förenlig med unionsrätten och ställde därför en fråga för att få klarhet i huruvida den princip som anges i artikel 47.2 i stadgan ("Rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol"), jämförd med artiklarna 67, 81 och 82 FEUF, ska tolkas så, att de utgör hinder för att en nationell lagstiftning kräver att de personer som lidit skada på grund av att ett domstolsförfarande avseende rättsligt samarbete tagit orimligt lång tid utför ett antal olika komplexa moment av administrativ karaktär för att erhålla betalning av den skäliga ersättning som staten ålagt förvaltningen att betala, utan att de under tiden kan vidta några rättsliga verkställighetsåtgärder och i efterhand kräva ersättning för den skada de lidit till med anledning av denna försenade betalning.

Domstolen erinrade om sin praxis enligt vilken unionens grundläggande rättigheter inte var tillämpliga i förhållande till en nationell lagstiftning, eftersom unionens bestämmelser på det berörda området inte ålade medlemsstaterna någon skyldighet med avseende på situationen i det nationella målet. Domstolen påpekade att de bestämmelser i EUF-fördraget som den hänskjutande domstolen hänvisat till (det vill säga artiklarna 81 och 82 FEUF) inte ålägger medlemsstaterna särskilda skyldigheter vad gäller krav riktade mot staten avseende skälig ersättning för att ett förfarande tagit orimligt lång tid, och att det inte finns några bestämmelser på detta område i nu gällande unionslagstiftning. Mot bakgrund av ovannämnda överväganden fann domstolen att den inte var behörig att besvara den ställda frågan (punkterna 21–25, 28 och 29 samt domslutet).

2.1.2. Frågan huruvida vissa bestämmelser i stadgan kan åberopas av enskilda

[Dom av den 6 november 2018 \(stora avdelningen\), Bauer och Willmeroth \(C-569/16 och C-570/16, EU:C:2018:871\) och Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften \(C-684/16, EU:C:2018:874\)](#)

I dessa tre fall hade de tidigare arbetsgivarna, på grund av årlig betald semester som inte hade tagits ut innan de aktuella anställningsförhållandena avslutades, avslagit ansökan, från de berörda arbetstagarnas rättsinnehavare respektive den berörda arbetstagaren, om kontant ersättning för den årliga semester som inte tagits ut. I det första målet (målet Bauer och Willmeroth, C-569/16 och C-570/16) hade Maria Elisabeth Bauer och Martina Broßonn ansökt hos staden Wuppertal respektive Volker Willmeroth, i deras egenskap av tidigare arbetsgivare för deras avlidna makar, om kontant ersättning för årlig betald semester som makarna inte hade tagit ut före sin död. I det andra målet (målet Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16), hade Tetsuji Shimizu, tidigare anställd i Max-Planck-bolaget, begärt att det sistnämnda bolaget skulle betala ersättning för de semesterdagar som inte hade tagits ut innan deras anställningsförhållande avslutades. Enligt tillämpliga nationella bestämmelser bortfaller arbetstagarens rätt till årlig betald semester i samband med arbetstagarens dödsfall om arbetstagaren under anställningen inte hade begärt att få ta ut sin årliga betalda semester under den referensperiod som den hänförde sig till. Under dessa omständigheter kunde rätten till årlig betald semester inte omvandlas till en rätt till kontant ersättning.

Bundesarbeitsgericht (Federala arbetsdomstolen, Tyskland), vid vilken dessa olika mål anhängiggjorts, ställde bland annat frågan huruvida, för det fall det inte är möjligt att tolka sådana nationella bestämmelser som de som är aktuella i de målen på ett sådant sätt att de överensstämmer med artikel 7 i direktiv 2003/88²³ och artikel 31.2 ("Rätt till årlig betald semester"), punkt 2 i stadgan, direkt effekt ska tillerkännas nämnda unionsrättsliga bestämmelser, vilket innebär att den nationella domstolen är skyldig att underlåta att tillämpa dessa nationella bestämmelser. Den hänskjutande domstolen frågade sig dessutom huruvida en sådan underlåtenhet att tillämpa nationella bestämmelser även kan komma i fråga i en tvist mellan två enskilda, såsom är fallet i målen Willmeroth (C-570/16) och Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften (C-304/16).

²³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG av den 4 november 2003 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden (EGT L 299, 2003, s. 9). I artikel 7 i direktivet regleras i synnerhet varje arbetstagares rätt till en årlig betald semester om minst fyra veckor.

Dessa mål gav upphov till två frågor som rörde stadgans tillämpningsområde.

Vad för det första gäller bedömningen av huruvida det föreligger en nationell åtgärd för att genomföra unionsrätten, framhöll domstolen den särskilda betydelsen av rätten till årlig betald semester inte bara som en princip i unionens sociala regelverk, utan även på grund av att den uttryckligen stadfästas i artikel 31.2 i stadgan. Domstolen erinrade om att de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten och slog fast att eftersom den nationella lagstiftning som var aktuell i de olika målen (delvis gemensamt för båda domarna) utgjorde en tillämpning av direktiv 2003/88, var artikel 31.2 i stadgan tillämplig i dessa mål.

För det andra hade domstolen att ta ställning till räckvidden av artikel 31.2 i stadgan. Närmare bestämt ankom det på domstolen att precisera huruvida denna bestämmelse kunde åberopas direkt av enskilda, såväl gentemot en offentlig arbetsgivare som gentemot en privat arbetsgivare, i syfte att den nationella domstolen dels ska fastställa att den omtvistade lagstiftningen inte ska tillämpas i målen, dels att den i förekommande fall ska se till att den avlidne arbetstagarens rättsinnehavare eller den aktuella arbetstagaren inte fräntas den kontanta ersättningen för förvärvad och inte uttagen semester, eftersom denna ersättning ska betalas av den tidigare arbetsgivaren.

I detta hänseende angav domstolen inledningsvis att artikel 31.2 i stadgan, genom att det i tvingande ordalag föreskrivs att "varje arbetstagare" har "rätt" till "årlig betald semester", återspeglar en grundläggande social princip från vilken undantag endast får göras med iakttagande av de strikta villkor som föreskrivs i artikel 52.1 i stadgan och särskilt det väsentliga innehållet i rätten till årlig betald semester. Med hänvisning till domen i målet Egenberger²⁴ slog domstolen fast att rätten till årlig betald semester, som slås fast i artikel 31.2 i stadgan, är både tvingande och ovillkorlig, eftersom den inte kräver ett konkretiserande genom bestämmelser i unionsrätten eller i nationell rätt, vilka endast syftar till att precisera den exakta längden på den årliga semestern. Domstolen drog härav slutsatsen att nämnda bestämmelse i sig är tillräcklig för att ge arbetstagarna en rätt som kan åberopas som sådan i en tvist mellan dem och deras arbetsgivare i en situation som omfattas av unionsrätten och som följaktligen omfattas av stadgans tillämpningsområde. Domstolen preciserade således att artikel 31.2 i stadgan, när det gäller situationer som omfattas av stadgans tillämpningsområde, får till följd att den nationella domstolen ska underlåta att tillämpa sådana nationella bestämmelser som de som var i fråga i dessa båda domar (målet Bauer och Willmeroth, C-569/16 och C-570/16, punkterna 84–86) (målet Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, punkterna 73–75).

Vad därefter gäller den verkan som artikel 31.2 i stadgan har på privata arbetsgivare, slog domstolen fast att även om det i artikel 51.1 i stadgan anges att bestämmelserna i stadgan riktar sig till unionens institutioner, organ och byråer med beaktande av subsidiaritetsprincipen, samt till medlemsstaterna endast när de tillämpar unionsrätten, berör nämnda artikel 51.1 däremot inte frågan huruvida sådana enskilda, i förekommande fall, kan ha en skyldighet att följa visa bestämmelser i stadgan och artikeln kan således inte tolkas så att den systematiskt utesluter en sådan möjlighet. Domstolen drog härav slutsatsen att om det inte är möjligt att tolka sådana nationella bestämmelser som de som är aktuella i de olika målen på ett sådant sätt att de

²⁴ Dom [av den 17 april 2018 \(C-69/16, EU:C:2018:257\)](#).

överensstämmer med artikel 7 i direktiv 2003/88 och artikel 31.2 i stadgan, ska den nationella domstolen även se till att den avlidne arbetstagarens rättsinnehavare eller arbetstagaren i fråga inte berövas den kontanta ersättningen för förvärvad och inte uttagen semester, eftersom denna ersättning ska betalas av den berörda tidigare arbetsgivaren. En sådan skyldighet åligger den nationella domstolen enligt artikel 7 i direktiv 2003/88 och artikel 31.2 i stadgan vid en tvist mellan en enskild och en arbetsgivare som är en offentlig myndighet och, enligt den sistnämnda av dessa bestämmelser, vid en tvist mellan en enskild och en arbetsgivare som är enskild (målet Bauer och Willmeroth, C-569/16 och C-570/16, punkterna 87–92 och punkt 2 i domslutet)²⁵ (målet Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, punkterna 76–81 och punkt 2 i domslutet).²⁶

2.2. Hinder eller begränsning av en unionsrättighet eller omöjliggörande av dess faktiska nyttjande

[Dom av den 30 april 2014, Pfleger m.fl. \(C-390/12, EU:C:2014:281\)](#)

Detta mål rörde fyra tvister som alla kännetecknades av omständigheten att spelautomater, som ansågs ha använts för att anordna förbjudna hasardspel, hade beslagtogs tillfälligt efter kontroller som utförts på olika platser i Österrike. Dessa maskiner ansågs nämligen ha använts utan förhandstillstånd från förvaltningsmyndigheterna, vilket är ett krav enligt den österrikiska förbundslagen om hasardspel (Glücksspielgesetz, BGBl. 620/1989).

Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich (oberoende förvaltningsavdelningen i förbundslandet Oberösterreich, Österrike), som skulle pröva dessa tvister, frågade domstolen om denna ordnings förenlighet med friheten att tillhandahålla tjänster, som garanteras genom artikel 56 FEUF, och med artiklarna 15–17, 47 och 50 i stadgan. Den hänskjutande domstolen ansåg bland annat att de österrikiska myndigheterna inte hade visat att kriminalitet och/eller spelberoende verkligen, under den ifrågavarande tidsperioden, utgjorde ett betydande problem eller att det var brottsbekämpning och spelarskyddet, och inte ökade intäkter till staten, som var det verkliga syftet med hasardspelsmonopolet.

I förfarandet vid EU-domstolen gjorde flera nationella regeringar gällande att stadgan inte var tillämplig i detta fall, eftersom området för hasardspel inte var harmoniserat och de nationella lagstiftningarna rörande detta område därför inte utgjorde en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan.

I detta hänseende slog domstolen fast att när det visar sig att en nationell lagstiftning kan hindra utövandet av en eller flera av de grundläggande friheter som är garanterade i fördraget och en medlemsstat åberopar tvingande skäl av allmänintresse för att förklara den lagstiftningen, kan den endast omfattas av de undantag som föreskrivs i unionsrätten för att motivera ett sådant hinder i den utsträckning som den är förenlig med de grundläggande rättigheter som domstolen ska säkerställa iakttagandet av. Enligt domstolen omfattas detta krav avseende förenligheten med de grundläggande rättigheterna av unionsrättens tillämpningsområde och, följaktligen, av

²⁵ Denna dom presenterades i årsrapporten för år 2018, s. 18.

²⁶ Denna dom presenterades i årsrapporten för år 2018, s. 17 och 18.

stadgans tillämpningsområde. När en medlemsstat tillämpar ett undantag enligt unionsrätten för att motivera ett hinder mot en grundläggande frihet som garanteras i fördraget, ska den följaktligen anses "tillämpa unionsrätten", i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan.

I förevarande fall är således stadgan tillämplig. Det system som inrättats i Österrike för hasardspel utgjorde verkligen en inskränkning av friheten att tillhandahålla tjänster, vilken garanteras i artikel 56 FEUF. För att rättfärdiga systemet åberopades dessutom målen avseende skydd av spelare och bekämpning av brottslighet som har samband med hasardspel, vilka utgör tvingande skäl av allmänintresse som erkänns i domstolens praxis som skäl som kan motivera inskränkningar i de grundläggande friheterna på området för hasardspel. Domstolen drog slutsatsen att en prövning av den inskränkning, i den mening som avses i artikel 56 FEUF, som införts genom den ifrågavarande nationella lagstiftningen även omfattar eventuella inskränkningar i utövandet av de rättigheter och friheter som föreskrivs i stadgan, och att en särskild prövning härav därför inte är nödvändig (punkterna 35, 36, 39, 42 och 60).²⁷

[Domar av den 13 september 2016 \(stora avdelningen\), Rendón Marín \(C-165/14, EU:C:2016:675\) och CS \(C-304/14, EU:C:2016:674\)](#)

På grund av sina uppgifter i belastningsregistret, hade två tredjelandsmedborgare underrättats om ett beslut att avslå en ansökan om uppehållstillstånd respektive ett utvisningsbeslut av myndigheterna i den mottagande medlemsstaten, tillika den medlemsstat i vilken deras minderåriga barn, som tredjelandsmedborgarna hade vårdnaden om och som var unionsmedborgare, var medborgare. I det första målet (målet Rendón Marín, C-165/14) var sökanden far till två minderåriga barn, en son med spanskt medborgarskap och en flicka med polskt medborgarskap, vilka han hade ensam vårdnad om och som alltid hade bott i Spanien. I det andra målet (målet CS, C-304/14), var sökanden mor till ett barn med brittiskt medborgarskap som bodde med henne i Förenade kungariket och som hon hade ensam vårdnad om.

Inom ramen för dessa mål ställde de hänskjutande domstolarna (Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien) och Upper Tribunal (överdomstol, Förenade kungariket)) frågor till domstolen om huruvida förekomsten av uppgifter i belastningsregistret i sig skulle kunna motivera avslag på en ansökan om uppehållstillstånd eller utvisning av en medborgare i tredjeland med ensam vårdnad om en minderårig unionsmedborgare.

Domstolen förklarade inledningsvis att direktiv 2004/38 om fri rörlighet för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar²⁸ endast är tillämpligt på unionsmedborgare och deras familjemedlemmar som flyttar till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den där de är medborgare. I dessa två fall kunde endast sökanden i det första målet och hans polska dotter således komma i åtnjutande av en rätt att uppehålla sig enligt direktivet. Även om direktivet endast var tillämpligt på situationen för ett av barnen kunde de tre barn som berördes av dessa

²⁷ Denna dom har presenterats i årsrapporten för 2014, s. 37.

²⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 2004, s. 77).

två fall komma i åtnjutande, enligt artikel 20 FEUF och enbart på grund av sin ställning som unionsmedborgare, av de rättigheter som sammanhänger med unionsmedborgarskapet (som omfattar bland annat rätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier).

Domstolen erinrade vidare om att det finns mycket speciella situationer i vilka en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en medborgare i en medlemsstat, trots att sekundärrätten avseende tredjelandsmedborgares uppehållsrätt inte är tillämplig och den berörde unionsmedborgaren inte har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet, i undantagsfall inte får nekas uppehållsrätt, eftersom det skulle innebära att unionsmedborgarskapet förlorade sin ändamålsenliga verkan. Detta gäller om unionsmedborgaren som följd av ett sådant nekande skulle tvingas att helt lämna unionens territorium och berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger. Enligt domstolen kännetecknas situationerna i fråga av att även om de a priori regleras av bestämmelser som omfattas av medlemsstaternas behörighet – det vill säga bestämmelser om tredjelandsmedborgares rätt till inresa och uppehåll utanför tillämpningsområdet för de sekundärrättsliga bestämmelserna – har dessa situationer ändå ett mycket nära samband med en unionsmedborgares rätt till fri rörlighet och uppehåll, vilken utgör hinder mot att tredjelandsmedborgare nekas rätt till inresa och uppehåll i den medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt för att inte undergräva denna rätt. Av detta drog domstolen slutsatsen att de tre barn som berördes av de båda målen, i egenskap av unionsmedborgare, hade rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i unionen, och att varje begränsning av denna rätt omfattades av unionsrättens tillämpningsområde. De två situationerna i fråga kan innebära att barnen, om deras föräldrar som är medborgare i tredjeland tvingas lämna unionen, också tvingas lämna unionen. Enligt domstolen skulle dessa situationer därför, för dessa tre barn, kunna leda till att de berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger dem. Dessa två situationer omfattas följaktligen av unionsrättens tillämpningsområde

I dessa två domar påpekade domstolen slutligen att artikel 20 FEUF inte påverkade medlemsstaternas möjlighet att åberopa ett undantag kopplat till bland annat upprätthållandet av den allmänna ordningen och skyddet av den inre säkerheten. Domstolen påpekade emellertid också att i den mån de två situationerna omfattades av unionsrätten skulle de hänskjutande domstolarna vid bedömningen av dessa situationer ta hänsyn till rätten till respekt för privatlivet och familjelivet, såsom den anges i artikel 7 i stadgan. Den bestämmelsen ska tolkas mot bakgrund av skyldigheten att sätta barnets bästa i främsta rummet, som slås fast i artikel 24.2 i stadgan (målet Rendón Marín, C-165/14, punkterna 74–81 och 85) (målet CS, C-304/14, punkterna 29–33, 36 och 48).

[Dom av den 18 juni 2020 \(stora avdelningen\), kommissionen/Ungern \(Insyn i föreningar\) \(C-78/18, EU:C:2020:476\)](#)

År 2017 antog Ungern en lag som uppgavs syfta till att säkerställa insyn i civila organisationer som erhåller bidrag från utlandet (lag nr LXXVI från år 2017 om insyn i organisationer som erhåller utländskt stöd). Enligt denna lag skulle dessa organisationer registrera sig vid ungersk domstol som "organisation som erhåller utländskt stöd" om de gåvor som de erhållit från andra medlemsstater eller tredjeländer översteg en viss tröskel. Vid registreringen skulle de även ange

namnen på de givare vars stöd uppgick till eller översteg 500 000 ungerska forinter (cirka 1 400 euro) och det exakta stödbeloppet. Denna information publicerades därefter på en offentlig elektronisk plattform som var tillgänglig gratis. Dessutom skulle de berörda civila organisationerna på sin webbplats och i samtliga publikationer ange att de var en "organisation som erhåller utländskt stöd".

Kommissionen gjorde gällande att Ungern hade åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 63 FEUF (fri rörlighet för kapital) samt artiklarna 7 ("Respekt för privatlivet och familjelivet"), 8 ("Skydd av personuppgifter") och 12 ("Mötes- och föreningsfrihet") i stadgan genom att anta denna lag som föreskrev sådana skyldigheter avseende registrering, anmälan och offentliggörande för vissa kategorier av organisationer i civilsamhället som erhåller utländskt stöd som överskrider en viss gräns och som föreskrev sanktioner för organisationer som åsidosatte dessa skyldigheter. Till stöd för denna lagstiftning åberopade Ungern olika mål som syftade till att öka insynen i finansieringen av organisationer i civilsamhället, att skydda allmän ordning och allmän säkerhet genom att bekämpa penningtvätt, finansiering av terrorism och organiserad brottslighet.

Vad gäller stadgans tillämplighet erinrade domstolen om att när en medlemsstat gör gällande att en åtgärd som den är upphovsman till, och som inskränker en grundläggande frihet som garanteras i EUF-fördraget, är motiverad på grundval av detta fördrag eller av ett tvingande skäl av allmänintresse som erkänns i unionsrätten, ska en sådan åtgärd anses tillämpa unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, vilket innebär att en sådan åtgärd måste vara förenlig med de grundläggande rättigheter som stadfästs i stadgan (punkt 101).

I förevarande fall konstaterade domstolen att den aktuella lagstiftningen utgjorde en inskränkning av den fria rörligheten för kapital som är förbjuden enligt artikel 63 FEUF och att Ungern åberopade ett tvingande skäl av allmänintresse och de skäl som anges i artikel 65 FEUF för att motivera denna inskränkning. Domstolen slog följaktligen fast att bestämmelserna i denna lag måste vara förenliga med stadgan, eftersom detta krav innebär att nämnda bestämmelser inte ska begränsa de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller, om så är fallet, att dessa begränsningar är motiverade med hänsyn till kraven i artikel 52.1 i stadgan. Domstolen fann att det skulle prövas huruvida dessa bestämmelser begränsade de rättigheter som skyddas genom artiklarna 7, 8 och 12 i stadgan och, om så var fallet, huruvida de ändå var motiverade (punkterna 102–104).

[Dom av den 6 oktober 2020 \(stora avdelningen\), kommissionen/Ungern \(Högre utbildning\) \(C-66/18, EU:C:2020:792\)](#)

Kommissionen gjorde gällande att Ungern hade åsidosatt sina skyldigheter enligt bland annat artikel XVII i Allmänna tjänstehandelsavtalet (nedan kallat Gats),²⁹ artiklarna 49 FEUF och 56 FEUF och artikel 13 ("Frihet för konsten och vetenskapen"), artikel 14.3 ("Friheten att inrätta undervisningsanstalter") och artikel 16 ("Näringsfrihet") i stadgan, genom att ställa som villkor för

²⁹ Allmänna tjänstehandelsavtalet utgör en bilaga till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (WTO). Detta avtal om upprättande av WTO undertecknades av unionen och godkändes därefter av unionen den 22 december 1994 genom beslut 94/800/EG (EGT L 336, 1994, s. 1). Artikel XVII i Gats har rubriken "Nationell behandling". I artikel XVII punkt 1 föreskrivs att "[f]ör de sektorer som skrivits in i dess lista, och med iakttagande av de villkor och förbehåll som angetts i denna, skall varje medlem medge tjänster och tillhandahållare av tjänster från en annan medlem, i fråga om alla åtgärder som rör tillhandahållandet av tjänster, en behandling som inte är mindre gynnsam än den som den medger sina egna tjänster och tillhandahållare av tjänster av samma slag".

att utländska högskolor utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska få bedriva examensverksamhet i Ungern att den ungerska regeringen och regeringen i den stat där den berörda högskolan har sitt säte är bundna av ett internationellt avtal och att dessa högskolor tillhandahåller högre utbildning i den stat där de har sitt säte. Till stöd för denna lagstiftning, som utgjorde ett genomförande av artikel XVII i Gats, åberopade Ungern bland annat tvingande skäl av allmänintresse avseende förebyggande av vilsledande praxis vid högskolor och behovet av att säkerställa hög kvalitet på högskoleutbildningen.

Domstolen erinrade härvid om att stadgans tillämpningsområde med avseende på åtgärder som vidtas av medlemsstaterna definieras i artikel 51.1 däri, enligt vilken bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Domstolen påpekade i detta avseende att Gats utgör en del av unionsrätten. En medlemsstat som genomför skyldigheter enligt Gats ska således anses tillämpa unionsrätten enligt artikel 51.1 i stadgan. Domstolen erinrade vidare om att när en medlemsstat gör gällande att en åtgärd som den är upphovsman till och som inskränker en grundläggande frihet som garanteras i EUF-fördraget är motiverad av ett tvingande skäl av allmänintresse som erkänns i unionsrätten, ska en sådan åtgärd anses tillämpa unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, vilket innebär att den måste vara förenlig med de grundläggande rättigheter som erkänns i stadgan. Domstolen fann följaktligen att de omtvistade åtgärderna måste vara förenliga med de grundläggande rättigheter som stadfästs i stadgan. Efter att först ha konstaterat att Ungern åberopade mål av allmänintresse för att motivera dessa begränsningar, angav domstolen att det skulle prövas huruvida dessa åtgärder begränsade de grundläggande rättigheter som kommissionen hade åberopat och, om så var fallet, huruvida de ändå var motiverade av de skäl som Ungern hade åberopat (punkterna 212–216).

III. Mål i vilka den hänskjutande domstolen inte visat något samband med unionsrätten

[Dom av den 8 maj 2014, Pelckmans Turnhout \(C-483/12, EU:C:2014:304\)](#)

I målet vid den nationella domstolen hade ett belgiskt bolag verksamt inom trädgårdsbranschen yrkat att flera konkurrerande bolag skulle upphöra med att hålla sina butiker öppna för allmänheten sju dagar i veckan trots att belgisk lag kräver att de ska vara stängda en dag i veckan. De konkurrerande bolagen gjorde för sin del gällande att den ifrågavarande lagstiftningen stred mot unionsrätten.

Rechtbank van koophandel te Antwerpen (handelsdomstolen i Antwerpen, Belgien), vid vilken tvisten anhängiggjorts, ställde frågor till EU-domstolen (se, angående domstolens svar, beslutet av den 4 oktober 2012, Pelckmans Turnhout, C-559/11, EU:C:2012:615) och en fråga om en lags grundlagsenlighet till Grondwettelijk Hof (Författningsdomstolen, Belgien). Den sistnämnda domstolen beslutade i sin tur att vända sig till EU-domstolen. Eftersom den aktuella lagstiftningen föreskrev undantag och inte var tillämplig på samtliga näringsidkare undrade den domstolen om lagstiftningen var förenlig med principerna om jämlikhet och icke-diskriminering, som bland annat fastställts i artiklarna 20 och 21 i stadgan. Den ombad därför domstolen att tolka dessa artiklar, mot bakgrund av artikel 15 ("Fritt yrkesval och rätt att arbeta") och artikel 16

("Näringsfrihet") i stadgan samt artiklarna 34–36 i EUF-fördraget (fri rörlighet för varor) och artiklarna 56 och 57 i EUF-fördraget (friheten att tillhandahålla tjänster).

Domstolen fann att den inte var behörig att i detta fall tolka de nämnda bestämmelserna i stadgan. I detta hänseende erinrade domstolen inledningsvis om att en begäran om förhandsavgörande i enlighet med artikel 94 c i domstolens rättegångsregler ska innehålla en redogörelse dels för de skäl som fått den hänskjutande domstolen att undra över tolkningen eller giltigheten av de aktuella unionsrättsliga bestämmelserna, dels för det samband som den hänskjutande domstolen har funnit föreligga mellan de unionsrättsliga bestämmelserna och den nationella lagstiftning som är tillämplig i det nationella målet. På samma sätt som den kortfattade framställning av de relevanta omständigheterna som krävs enligt artikel 94 a i rättegångsreglerna ska nämnda redogörelse inte bara göra det möjligt för domstolen att kontrollera huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning, utan också huruvida den är behörig att besvara den aktuella frågan. I förevarande mål konstaterade domstolen att beslutet om hänskjutande inte innehöll någon konkret uppgift som kunde leda till slutsatsen att den aktuella rättsliga situationen omfattades av unionsrättens tillämpningsområde, vilket krävs för att en medlemsstat ska kunna begära en tolkning av stadgan. Enligt domstolen visar inte beslutet om hänskjutande på något sätt att det föreligger omständigheter som knyter det nationella målet till någon av de situationer som avses i de fördragsbestämmelser som angetts av den hänskjutande domstolen (punkterna 16, 20, 22, 23, 26 och 27 samt domslutet).

[Beslut av den 15 maj 2019, Corte dei Conti m.fl. \(C-789/18 och C-790/18, ej publicerat, EU:C:2019:417\)](#)

Målen vid den nationella domstolen rörde två domare vid Corte dei Conti (Revisionsrätten, Italien) som utöver sin domarersättning uppbar ersättning för en tidigare verksamhet som utövades vid statliga organ. Deras domarersättning hade minskats i den mån som ersättningen, jämte dessa arvoden, översteg det maximibelopp som föreskrivs i den nationella lagstiftningen i fråga.

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Regionala förvaltningsdomstolen för Lazio, Italien), vid vilken dessa mål anhängiggjorts, ställde sig frågan huruvida en sådan lagstiftning är förenlig med flera bestämmelser i EU-fördraget och EUF-fördraget, med artikel 15 ("Fritt yrkesval och rätt att arbeta"), artikel 20 ("Likhet inför lagen"), artikel 21 ("Icke-diskriminering") och artikel 31 ("Rättvisa arbetsförhållanden") i stadgan och med artiklarna 3, 5–7, 10 och 15 i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Den hänskjutande domstolen påpekade att det inte kan uteslutas att medborgare i andra medlemsstater kan omfattas av denna nationella lagstiftning med avseende på anställningar som inte innefattar myndighetsutövning.

Domstolen erinrade om de krav på innehållet i en begäran om förhandsavgörande som bland annat föreskrivs i artikel 94 i domstolens rättegångsregler och påpekade inledningsvis att omständigheterna i det nationella målet i alla avseenden föreföll vara begränsade till en medlemsstat. Domstolen fann vidare att artikel 45 FEUF inte kunde ge klagandena rättigheter, eftersom denna bestämmelse inte är tillämplig på anställningar i offentlig tjänst eller på verksamheter som inte har någon anknytning till någon av de situationer som avses i unionsrätten och som i alla avseenden är begränsade till en och samma medlemsstat. Efter att

ha konstaterat att den hänskjutande domstolen inte hade angett på vilket sätt tvisterna, trots deras rent inhemska karaktär, hade en sådan anknytning till EUF-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för arbetstagare som skulle göra den begärda tolkningen nödvändig för att avgöra tvisterna, fann EU-domstolen även att den hänskjutande domstolen inte hade preciserat vare sig skälen till att den ansåg att det var oklart hur bestämmelserna i EU-fördraget, EUF-fördraget och den europeiska pelaren för sociala rättigheter skulle tolkas, och inte heller vilket samband den ansåg föreligga mellan dessa bestämmelser och den nationella lagstiftning som var tillämplig i de nationella målen.

Vad slutligen gäller de bestämmelser i stadgan som avses i tolkningsfrågorna erinrade domstolen om sin fasta praxis enligt vilken domstolen inte är behörig att pröva en rättslig situation som inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde och att de bestämmelser i stadgan som eventuellt åberopats inte i sig kan utgöra grund för en sådan behörighet. Eftersom varken artikel 45 FEUF eller de övriga bestämmelser som avses i tolkningsfrågorna var tillämpliga, drog domstolen följaktligen slutsatsen att det inte framgick att tvisterna avsåg en nationell lagstiftning om tillämpning av unionsrätten, i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, och att begäran om förhandsavgörande således inte kunde tas upp till sakprövning (punkterna 17–22, 24, 26–30 och domslutet).

[Beslut av den 30 april 2020, Marvik Pastrogor och Rodes – 08 \(C-818/19 och C-878/19, ej publicerat, EU:C:2020:314\)](#)

I de nationella målen hade två bulgariska företag som producerar energi från förnybara energikällor väckt talan mot den bulgariska staten i syfte att erhålla återbetalning av en skatt på energiproduktion från förnybara energikällor. Den lag som föreskrev denna skatt hade nämligen förklarats vara författningsstridig av den bulgariska författningsdomstolen. Till stöd för sin talan gjorde klagandena gällande att skatten hade tagits ut i strid med unionsrätten, särskilt direktiv 2009/28,³⁰ artikel 16 ("Näringsfrihet") och artikel 17 ("Rätt till egendom") i stadgan.

De hänskjutande domstolarna, Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen, Bulgarien) i målet Marvik Pastrogor (C-818/19) och Sofijski Rayonen sad (Distriktsdomstolen i Sofia, Bulgarien) i målet Rodes – 08 (C-878/19), framhöll att den bulgariska författningsdomstolen endast hade prövat huruvida nämnda skatt var förenlig med författningen och inte huruvida den var förenlig med unionsrätten, och ställde därför frågor till EU-domstolen för att få klarhet i huruvida unionsrätten skulle tolkas så, att den utgjorde hinder för en nationell lagstiftning om införande av en skatt på energiproduktion från förnybara källor.

Vad för det första gäller tolkningen av direktiv 2009/28 angav domstolen att direktivets bestämmelser inte förbjuder medlemsstaterna att införa en skatt på produktion av energi från förnybara energikällor. Domstolen slog vidare fast att detta direktiv, som inte utgör en åtgärd för tillnärmning av medlemsstaternas skattebestämmelser, inte är tillämpligt på nationella bestämmelser om införande av en sådan skatt.

³⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (EUT L 140, 2009, s. 16).

Vad gäller tolkningen av stadgan erinrade domstolen om att bestämmelserna i den riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Enligt fast rättspraxis är nämligen de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall. Om en nationell rättslig situation inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde saknar EU-domstolen behörighet att pröva situationen, och de bestämmelser i stadgan som eventuellt åberopas kan inte i sig grunda någon sådan behörighet. Domstolen preciserade följaktligen att det endast kan fastställas att artiklarna 16 och 17 i stadgan är tillämpliga i de nationella målen om andra bestämmelser i unionsrätten än dem i stadgan är tillämpliga. I förevarande fall är de aktuella situationerna för det första rent interna, eftersom de helt saknar gränsöverskridande inslag. För det andra har det konstaterats att direktiv 2009/28 inte är tillämpligt på den aktuella lagstiftningen. Mot denna bakgrund fann domstolen att Republiken Bulgarien inte kan anses ha tillämpat unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, eftersom beslutet om hänskjutande inte innehåller någon annan precisering avseende ett annat unionsinstrument som denna lagstiftning genomför. Domstolen slog således fast att det är uppenbart att den saknar behörighet att besvara tolkningsfrågorna i den del de avser tolkningen av artiklarna 16 och 17 i stadgan (punkterna 45, 50–53, 55–58, 60 samt punkt 2 i domslutet).